

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 3, No 4 (1952)

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

MARTIN M. KAPLAN

doi: [10.12681/jhvms.17520](https://doi.org/10.12681/jhvms.17520)

Copyright © 2018, MARTIN M. KAPLAN

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

KAPLAN, M. M. (1952). ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 3(4), 193–199. <https://doi.org/10.12681/jhvms.17520>

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Ν

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

B U L L E T I N

DE LA SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE HELLÉNIQUE

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1952

ΤΕΥΧΟΣ 8^{ΟΝ}

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

Υπό

MARTIN M. KAPLAN V.M.D., M.P.H.

Διευθυντοῦ Κτηνιατρικῶν Ὑπηρεσιῶν

Παγκοσμίου Ὁργανώσεως Ὑγείας - Γενεύη

Ἡ ἐπιδημιολογικὴ ἀποψις τῆς λύσσης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης, ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς νόσου.

Ἡ παροῦσα πραγματεία δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα ἀλλὰ νὰ ἐξετάσῃ ἐν συντομίᾳ ὠρισμένας θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἀπόψεις.

Ὁ ἴσος τῆς λύσσης, ἐξ ὅσων εἶναι γνωστά, εἶναι παθογόνος δι' ὅλα τὰ θερμοαίμα ζῷα. Ἔχει διαπιστωθῆ δὲ φυσικὴ μόλυνσις εἰς διαφόρους ὁμάδας ἀγρίων καὶ κατοικιδίων ζῶων. Ἡ σχετικὴ ὁμως σπουδαιότης αὐτῶν, ὡς φορέων τῆς νόσου, διαφέρει ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Κατωτέρω ἀναφέρονται τὰ κυριώτερα εἶδη ζῶων, τὰ προσβαλλόμενα ὑπὸ λύσσης, εἰς τὰς διαφόρους χώρας:

Κύων καὶ γαλῆ: Εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐκτὸς τῶν περιοχῶν ἐκείνων, ἐνθα ἡ λύσσα δὲν ὑπάρχει ἢ εἶναι σπανία ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὡς ἡ Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία, Ἡνωμένον Βασίλειον, Ἴρλανδία, αἱ Σκανδιναβικαὶ χῶραι, Ὀλλανδία, Βέλγιον, Γαλλία, Ἑλβετία, Ἰσλανδία, Γροιλανδία, Χαβιάι καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Καναδά.

Ἀλώπηξ: Εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἰδίως εἰς Η. Π. Α.

Λύκος: Ἀσία, Μεσογειακαὶ χῶραι, Ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

Θῶς: Ἀσία, Ἀφρικὴ, Ἀνατολικαὶ Μεσογειακαὶ χῶραι.

Ἰκτίς καὶ coyote: (!) Η. Π. Α.

1) Εἶδος λύκου τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου.

Σκιουροειδῆ (οἰκογένεια *mongoose*): Νότιος Ἀφρικὴ, Ἰνδία, Πόρτο - Ρίκο,

Νυκτερίς ἡ αἱματοφάγος: Βόρειος Λατινική Ἀμερική, Νήσος Ἁγίας Τριάδος, Μεξικόν, Βενεζουέλα, Βραζιλία.

Κατοικίδια ζῶα, ὡς βοοειδῆ, προβατοειδῆ, αἰγοειδῆ, ἂν καὶ μολύνονται συχνάκις, εἶναι ἀσήμαντα ὡς φορεῖς τῆς νόσου. Ἐνίοτε ζῶα ὡς ὁ σκίουρος, ὁ κόνικλος, τὸ raccoon, τὸ muskrat, αἱ ὄπωροφᾶγοι καὶ ἔντομοφάγοι νυκτερίδες καὶ ὁ κοινὸς μῦς, εὐθύνονται διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς λύσσης.

Ἡ ἐξάπλωσις τῆς νόσου ἀπαιτεῖ ἄμεσον ἐπαφήν μὲ μεμολυσμένον σίελον, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ ἕμμεσος φυσικὴ μετάδοσις (δι' ἀφρών, ἀέρος κ.λ.π.) δὲν ἔχει εἰσέτι ἀποδειχθῆ, ἂν καὶ ὑπεστηρίχθη ἡ πιθανότης ταύτης ὑπὸ διαφόρων συγγραφέων.

Ἡ παθογένεσις τῆς νόσου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἐμφάνισιν τοῦ ἰοῦ εἰς τὸν σίελον τοῦ μεμολυσμένου ζῴου, φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς ὅλα τὰ προαναφερθέντα εἶδη ζῴων, ἂν καὶ στελέχη τινὰ ἰοῦ καὶ εἶδη τινὰ ζῴων δύνανται νὰ διαφέρουν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης. Μία ἀξιοσημείωτος ἐν τούτοις ἐξαίρεσις εἰς τὴν παθογένεσιν παρατηρεῖται εἰς τὴν νυκτερίδα. Μία βραχεῖα ἀνασκόπησις τῆς νόσου ὡς αὕτη προσβάλλει τὰς νυκτερίδας, θὰ ἦτο ἐπωφελὴς διότι θὰ ἠδύνατο νὰ ρίψη νέον φῶς ἐπὶ τῆς καθόλου ἐπιδημιολογίας τῆς νόσου.

Διάφορα εἶδη νυκτερίδων ἔχουν κατηγορηθῆ ὡς ὑπεύθυνα τῆς ἐξαπλώσεως τῆς λύσσης εἰς τὴν λατινικὴν Ἀμερικὴν, ἀλλ' ὁ κύριος ἔνοχος εἶναι ἡ ἐπονομαζομένη «νυκτερίς ἡ αἱματοφάγος», (Γένη: *Desmodus* καὶ *Diphylla*). Αἱ τρεφόμεναι δι' ὄπωρικῶν καὶ ἐντόμων νυκτερίδες εἰς τὰς μεμολυσμένας περιοχὰς συμβάλλουν κατὰ δεύτερον λόγον καί, ὅταν προσβληθῶσιν ὑπὸ λύσσης, δύνανται νὰ μεταδώσουν αὐτὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰ κατοικίδια ζῶα. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περιπτώσιν ἡ αἱματοφάγος νυκτερίς τοῦ γένους *Desmodus* εἶναι κατὰ πολὺ ἡ σημαντικωτέρα. Τὸ πλέον ἀξιοσημείωτον χαρακτηριστικὸν τῆς λύσσης τῶν νυκτερίδων τούτων εἶναι ὅτι αὗται δροῦν ὡς φορεῖς καὶ δύνανται νὰ μεταδίδουν τὸν ἰὸν τῆς λύσσης ἐπὶ ἓνα μακρὸν χρονικὸν διάστημα (πέντε μῆνας ἢ καὶ περισσότερον) χωρὶς νὰ ἐμφανίζον κλινικὰ συμπτώματα. Πλεῖστα ἐκ τῶν μεμολυσμένων ζῴων ἐνδεχομένως θνήσκουν ἐκ τῆς νόσου, ἀλλ' οὐδένα ἄλλον ξενιστὴν μεμολυσμένον ἐκ λύσσης γνωρίζομεν, ὁ ὁποῖος φαινομενικῶς μὲν εἶναι ὑγιὴς ἀλλὰ μεταδίδει τὴν νόσον ἐπὶ τόσον μακρὰν χρονικὴν περίοδον.

Τὸ εἰς τὰς νυκτερίδας φαινόμενον τοῦτο ὠδήγησεν ἀρκετοὺς ἐρευνητὰς νὰ διατυπώσουν τὴν θεωρίαν ὅτι τὰ τρωκτικὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φορεῖς τῆς λύσσης πρᾶγμα ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γέννεσιν τῶν ἐπιζωοτιῶν ἐκεῖ ὅπου ἡ εἰσαγωγή μιᾶς νέας μολύνσεως παραμένει ἀνεξήγητος. Μία ἄλλη παρατήρησις παρέχει ὑποστήριξιν εἰς αὐτὴν τὴν θεωρίαν: ἡ ἐμφάνισις εἰς τὴν Ἀφρικὴν τῆς παραλυτικῆς λύσσης (*oulou fato*) εἰς κύνας χωρὶς φαινομενικῶς νὰ ὑπάρχη εἰσαγωγή τῆς μολύνσεως

ὑπὸ γνωστῶν ξενιστῶν. Ἀσφαλῶς ἡ ἀνεύρεσις ἐνὸς τρωκτικοῦ ἢ ἄλλου τινος φορέως ἀντιδρωῦντος εἰς τὸν ἰὸν τῆς λύσσης ὡς αἱ νυκτερίδες, θὰ ἠδύνατο νὰ διαλευκάνη ἀρκετὰ ἄλλα προβλήματα τῆς λύσσης τῶν ἀγρίων ζῶων ἀλλὰ ταυτοχρόνως θὰ περιέπλεκεν ὑπερμέτρως τὸ ἤδη δύσκολον ζήτημα τῆς καταπολεμήσεως τῶν ἀγρίων ζῶων ὅπου τὰ ζῶα ταῦτα δροῦν ὡς φορεῖς εἰς τὰς ἐπιζωτίας τῆς λύσσης. Μέχρι τοῦδε, ἡ ἔρευνα δι' ἓνα τρωκτικὸν ἢ ἄλλον τινα φορέα, ἀνάλογον τῆς νυκτερίδος, δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχῆς. Πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅμως ὅτι αἱ ἔρευναι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ὑπῆρξαν λίαν περιορισμέναι καὶ χρειάζεται περαιτέρω ἐργασία.

Ἡ ἐπιδημιολογία τῆς λύσσης εἰς τὰ ἄγρια ζῶα εἶναι ἓνα πολύπλοκον ἀλλὰ σαγηνευτικὸν πρόβλημα. Ἀνεφέραμεν τὸν ἀσυνήθη ῥόλον τῶν νυκτερίδων ὡς φορέων εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅπου τὰ ζῶα ταῦτα συναντῶνται καὶ ἐξεφράσαμεν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι τρωκτικὰ ἢ ἄλλα ζῶα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φορεῖς τῆς νόσου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι γνωρίζομεν πολὺ ὀλίγα, διὰ τὴν οἰκολογίαν πλείστων εἰδῶν ἐκ τῶν ἀγρίων ζῶων καὶ ἕως ὅτου χυθῆ περισσότερον φῶς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην διὰ συστηματικῶν μελετῶν θὰ ψηλαφῶμεν τὸν δρόμον μας διὰ θεωρητικῶν ἀπόψεων. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸ πρόβλημα τῆς καταπολεμήσεως τῆς λύσσης εἰς τὰ γνωστὰ εἶδη ἀγρίων ζῶων: τὰς ἀλώπεκας καὶ τοὺς θώας, Ὑπὸ συνήθεις περιστάσεις, ἡ τελεία ἐξόντωσις τῶν ζῶων τούτων εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς λύσσης; Ἐὰν ὄχι, μέχρι ποίου σημείου πρέπει νὰ ἐλαττωθῶν ταῦτα; Μήπως πρέπει νὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὴν φυσικὴν νόσον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πορείαν της καὶ οὕτω ἴσως νὰ μειώσωμεν ἐπαρκῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ζῶων; Ἐν καταφατικῇ δὲ περιπτώσει μήπως πρέπει νὰ ἐπαφειθῶμεν ἐπὶ τῆς βιολογικῆς δυνατότητος ὅτι ὁ ἰὸς τῆς λύσσης δὲν θὰ ὑποστῆ ἐξοικίωσιν πρὸς τὸν ὄργανισμὸν εἴτε τῶν ἤδη μεμολυσμένων ζῶων εἴτε νέων εἰδῶν τούτων; Εἶναι πράγματι ἐπιζήμια τὰ ἡμίμετρα ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι ἡ μερικὴ ἐλάττωσις τοῦ ζωικοῦ πληθυσμοῦ δύναται νὰ δημιουργήσῃ εὐνοϊκὰς συνθήκας διὰ τὸν εὐκόλον πολλαπλασιασμὸν ἢ ἀκόμη διὰ τὴν πελωρίαν ἀριθμητικὴν αὔξησιν τούτου εἰς μίαν δεδομένην περιοχὴν. Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν παρουσίαν ἐνζωτίας λύσσης εἰς αὐστηρῶς περιορισμένας περιοχὰς μερικῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς ὅπου οἱ ἴδιοι ἢ λίαν συγγενεῖς φορεῖς περιπλανῶνται ἐλευθέρως εἰς παραμεθορίου καὶ μὴ μεμολυσμένας περιοχὰς; Εἶναι ὁ κυριώτερος παράγων μία διαφορὰ μεταξὺ ξενιστοῦ ἢ παρασίτου; Ἡ λύσσα δὲν εἶναι ἡ μόνη νόσος τῆς ὁποίας ἀγνοοῦμεν τὰς λεπτομερείας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν κλίσιν τῆς πλάστιγγος πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ ξενιστοῦ καὶ ἰοῦ, ἀλλὰ αἱ γνώσεις τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης μᾶς ὑποδεικνύουν ὅτι τὸ εἶδος τοῦ ξενιστοῦ ἔχει βαρύνουσαν σημασίαν εἰς τὴν ἐν γένει ἐπιδημιολογικὴν εἰκόνα. Πέραν αὐτῆς τῆς γενικῆς διαπιστώσεως δυνάμεθα μόνον νὰ θέσωμεν τὰς ἀνωτέρω ἐρωτήσεις.

Ἐπάρχει πάντοτε ἡ πιθανότης ὅτι ἡ συνεχῆς ἔκθεσις διαφόρων εἰδῶν ζῴων εἰς τὴν μόλυνσιν ἐκ λύσεως δύναται νὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν φορέων εἰς εἶδη ζῴων, τὰ ὁποῖα μάλιστα νὰ παρουσιάζουν ἔτι περισσότερα πλεονεκτήματα ἔναντι τοῦ ἰοῦ τῆς λύσεως ἀπὸ τὰ εἶδη τῆς νυκτερίδος, τὰ ὁποῖα προσβάλλονται εἰς Λατινικὴν Ἀμερικὴν. Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι διὰ μέσου φυσικῆς προσαρμογῆς μεταξὺ ξενιστοῦ καὶ παρασίτου, ἕνα ζῷον θὰ καθίστατο ἱκανὸν νὰ φέρῃ καὶ νὰ μεταδίδῃ τὸν ἴον τῆς λύσεως ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα χωρὶς νὰ ὑφίσταται οὐδεμίαν βλάβην. Ἴσως ἡ βιολογικὴ ἔξεργασία καὶ ὁ χρόνος νὰ ἔχουν ἤδη δημιουργήσει τοιοῦτους φορεῖς, ἀλλὰ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως, ἡ δυνατότης αὕτη δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ καθόλου ἀπὸ τὸν ἀντικειμενικὸν μας σκοπὸν, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐκρίζωσις τῆς λύσεως εἰς τὰ πλείστα ἐκ τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐκρίζωσις τῆς λύσεως σήμερον εἰς πολλὰ μέρη θὰ προελάμβανε ἀπώλειαν ἀνθρωπίνης ζωῆς, οικονομικὰς ζημίας καὶ κατανάλωσιν πολυτίμου ἀνθρωπίνης δραστηριότητος ἐνασχολουμένης ἤδη εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν μεταδοτικῶν νόσων. Πλήρης ἐκρίζωσις τῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιστάσεων διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῆς προσοχῆς μας ἐπὶ τοῦ κυνός. Μία σύντομος ἀνασκόπησις τῆς ἱστορίας τῆς λύσεως δικαιολογεῖ πλήρως αὐτὴν τὴν ἄποψιν.

Ἡ λύσσα ἦτο γνωστὴ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος καὶ περιβάλλει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κῦνα του. Κλιματικοὶ καὶ ἄλλοι παράγοντες οὐδένα ἢ μικρὸν ῥόλον παίζουν. Ὁ μετανάστης καὶ ὁ συνοδεύων αὐτὸν κύων μετέφερον μεθ' ἑαυτῶν τὴν λύσσαν. Ἐκεῖ ὅπου ὁ κύων ἐξοντώθη ἡ λύσσα ἐξηφανίσθη. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ γεγονότος τούτου ἀρκεῖ ν' ἀναφερθῆ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καὶ τῆς Αὐστραλίας σήμερον, καθὼς καὶ ἡ ἐξάλειψις τῆς λύσεως εἰς τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος δι' ἀπλῆς ἐφαρμογῆς μέτρων ἀπομονώσεως καὶ καταπολεμήσεως τῶν ἀδεσπῶτων κυνῶν.

Κατέχουμεν εὐρείας ἐπιστημονικὰς ἀποδείξεις πρὸς ἐξίγησιν αὐτῶν τῶν ἐπιτυχιῶν. Ὁ κύων μεταδίδει τὴν λύσσαν μόνον ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὴν μανιώδη μορφήν, ὁ ἴος δύναται νὰ μὴν ἐμφανισθῆ καθ' ὀλοκλήριαν εἰς τὸν σιελόν του καὶ ὅταν ἐμφανίζεται ὑπάρχει μόνον ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐμφάνισσεως τῶν κλινικῶν συμπτωμάτων μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπερχομένου τὸ πολὺ ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ἐβδομαδῶν. Περίπου τὸ ἕμισυ τῶν περιπτώσεων λύσεως κυνῶν εἶναι συνήθως παραλυτικῆς μορφῆς καὶ αὕτη ἡ μορφή τῆς λύσεως δὲν ἔχει μεγάλην σημασίαν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μεταδόσεως. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μέτρων ἀπομονώσεως, τῆς ἐξοντώσεως τῶν ἀδεσπῶτων κυνῶν καὶ νῦν τῇ βοήθειᾳ τοῦ ἀποτελεσματικοῦ ἐμβολιασμοῦ δυνάμεθα νὰ βοηθήσωμεν τὴν φύσιν, ἡ ὁποία καθώρισε γεν-

ναιοφρόνως τὸν αὐτοπεριοριστικὸν χαρακτῆρα τῆς νόσου καὶ νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πᾶσα ἐστία μολύνσεως θ' ἀποσβεσθῆ δι' ἀπλῆς ἀριθμητικῆς μειώσεως τῆς δυνατότητος ἐξαπλώσεως.

Μέχρι τοῦδε ὁ συνδυασμὸς τῶν μεθόδων αὐτῶν ἀπέδωκεν θαυμάσια ἀποτελέσματα καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ συνεχίσωμεν τὴν προσπάθειάν μας, μέχρι τοῦ τελευταίου ὁρίου, ἐὰν τοῦτο εἶναι δυνατόν, διότι ἐνεφανίσθησαν ἀνησχητικὰ προειδοποιητικὰ σημεῖα. Θὰ ἠδυνάμεθα ν' ἀποκλείσωμεν τὰ παραδείγματα τῆς λύσσης τῆς νυκτερίδος καὶ τοῦ οὐλου fato ὡς μὴ συνήθεις ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν σταθερὰν ὕπαρξιν ἐνζωοτικῆς λύσσης εἰς τὰς ἀλώπεκας, ὡς τοιαύτη παρουσιάζεται σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἢ εἰς τοὺς θῶας εἰς Μεσογειακὰς τινὰς χώρας καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον γνωρίζομεν τόσα πολλὰ σχετικῶς μὲ τὴν συχνότητα τῶν μεταλλαγῶν τοῦ ιοῦ, καὶ τῶν προσαρμογῶν εἰς νέα εἶδη ζῶων, ὥστε νὰ μὴ μένωμεν ἡσυχοί, ὅτι ὁ ἴος τῆς λύσσης θὰ παραμείνῃ στατικός, ἐὰν τῷ ὄντι τοιαύτη εἶναι ἡ κατάστασις σήμερον. Ὡς προηγουμένως ἐδηλώθη, ἡ ἄγνοια εἶναι μεγάλη ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄγρια ζῶα καὶ ἤδη δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν μίαν τελείως νέαν ἐπιδημιολογικὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ μέχρι ἀποδείξεως τούτου δικαιοῦμεθα νὰ ἀκολουθήσωμεν γνωστὰς καὶ ἐπιτυχεῖς μεθόδους ἐπιθέσεως.

L'ÉPIDEMIOLOGIE DE LA RAGE

par

Dr MARTIN KAPLAN

Méd. Vétérinaire, chef des Services Vétérinaires

de l'O.M.S. à Genève

L' auteur dans ce bref article commence par un rappel succinct des principaux agents de transmission de la rage (chien, chat, renard, loup, chacal; skunk, chauve-souris) et insiste surtout sur le rôle de transmetteur tant particulier que paradoxal de certains genres (*Desmodus* et *Diphylla*) de chauve-souris, qui, à l' exception de tout autre animal, peuvent conserver le virus et transmettre la rage en Amérique latine, pendant plus de cinq mois, sans montrer le moindre signe de la maladie.

Ce phénomène observé sur les chauves-souris, a incité certains auteurs à émettre l' opinion qu' un rongeur servirait de réservoir de virus et à expliquer ainsi l' apparition d' une épizootie de rage,

quand l' introduction du miasme n° est pas soupçonnée, comme c° est le cas de rage paralytique, (oulou fato) des chiens d° Afrique.

Certes, la decouverte d° un rongeur ou autre animal se comportant visàvis du virus rabique de la même façon que les chauves - souris, éclaircirait beaucoup les problèmes de la rage concernant les animaux sauvages, mais en même temps compliquerait énormément la question déjà si difficile de la repression de ces animaux, là où ils agissent comme reservoirs du virus. Pourtant, des recherches visant à ce but n° ont à rien abouti et pour cela il faut pousser les efforts plus loin.

Il est vrai, dit-il, que nous connaissons peu de choses de l'écologie des animaux sauvages et par consequent nous devons nous contenter de considérations théoriques. Prenons par exemple le renard et le chacal : L' élimination complète de ces espèces animales est-elle capable de supprimer la maladie ? Si non, à quelle densité de population animale devons-nous viser. Ou allons-nous laisser la maladie suivre sa course normale, et ainsi par le fait même diminuer le nombre de ces animaux ? Si oui, pouvons - nous esperer qu' il n' y aurait pas d' adaptation du virus sur la même ou une nouvelle espèce animale ? Les demi - mesures sont - elles nuisibles en ce sens qu° une partielle reduction de la population animale créerait des conditions favorables pour une facile restauration comme une augmentation énorme ferait de même ? Comment pourrions - nous expliquer la présence de rage enzootique dans des localités très limitées de l' Afrique, où cet animal ou d° autres très apparentés errent au voisinage exempt de la maladie ? Este - ce enfin la difference d° hôte ou de parasite qui entre en ligne de compte ? Il semble qu° en matière de rage c° est plutôt l' hôte qui influence la balance de l' image épidémiologique.

Il est toujours possible qu° une exposition continue à l' infection rabique crée des créervoirs sur les animaux ayant meilleurs avantages sur la rage que les chauves - souris en Amerique latine. D° autre part, il n° est pas difficile de concevoir que par l' adaptation reciproque entre hôte et parasite, un animal pourrait être capable d° heberger et de transmettre le virus rabique pendant une longue periode sans en souffrir. Il se peut que pareils reservoirs ont déjà été créés, mais cela ne doit pas nous empêcher de tâcher d° éradiquer la rage, fait qui nous épargnerait beaucoup de pertes en vies humaines, en misère et en main d° oeuvre. C° est pour cela que le chien doit attirer notre attention, car depuis l' antiquité la maladie entourait toujours l' homme et son chien et là où le chien fut contrôlé la rage a disparue, comme

c'est le cas pour le Royaume Uni et l' Australie ainsi que pour les pays Scandinaves.

La preuve scientifique de l' extermination de la rage est assez ample. Le chien est infectant pendant un laps de temps très limité. Dans la forme furieuse le virus peut être absent de la salive ou y apparaître d' une à deux semaines avant la mort, tandis que la rage muette (paralytique) est insignifiante au point de vue de transmission. Donc, par des mesures de quarantaine, d' extermination des chiens errants et actuellement par l' aide de vaccinations, nous pourrions assister la nature à sa généreuse contribution d' auto-repression de la maladie et ainsi nous assurer qu' un foyer d' infection serait vite éteint par la diminution des possibilités d' extension. Mais pendant que ces mesures travaillaient admirablement à notre avantage d' autres signes faisaient leur apparition. Nous pourrions laisser à part l' exemple de rage sur chauves-souris ou oulou-fato, comme manifestations aberrantes, mais nous ne pouvons pas nous taire devant l' établissement ferme de rage enzootique sur des renards aux États-Unis ou sur des chacals dans certains pays méditerranéens et aux Indes. Aujourd' hui nos larges connaissances en matière de mutation des virus et d' adaptation sur de nouvelles espèces ne nous permettent pas de considérer comme statique l' état actuel des virus, si tel peut être le cas, car tellement nos ignorances sont grandes en ce qui concerne les animaux sauvages qu' il se peut qu' un jour à l' autre nous ayons à faire face à une situation épidémiologique entièrement nouvelle; mais jusqu' à ce moment là nous avons tous droits de suivre les méthodes d' attaque les mieux connues.

*
*
*

ΧΡΟΝΙΑ ΑΔΕΝΩΜΑΤΩΔΗΣ ΠΝΕΥΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΑΤΟΥ

(J A A G S I E K T E)

Ἵπὸ

Θ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ καὶ Κ. ΤΑΡΛΑΤΖΗ

Κτηνιάτρων - Μικροβιολόγων

(Κτηνιατρικόν Μικροβιολ. Ἰνστιτούτον Ἵπουργ. Γεωργίας)

Ἡ Jaagsiekte (1) εἶναι νόσος τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος τοῦ προβάτου χαρακτηριζομένη ἀπὸ ἐπίμονον καὶ διαρκῆ δύσπνοιαν ὡς καὶ προϊούσαν ἀπίσχυασιν.

(1) Ὁ ὄρος Jaagsiekte δι' οὗ ἡ νόσος ὀνομάζεται εἰς τὴν Νοτ. Ἀφρικὴν προέρχεται ἐκ τῶν Ὀλλανδικῶν λέξεων jagt (ὠθῶ) καὶ siekte (νόσος) Διὰ τῶν λέξεων τούτων ἐκφράζεται ἡ δυσχερὴς ἀναπνοὴ τῶν πασχόντων.